

นางสาวอริการ์ธณ์ นิยมไทย
นิติกร สำนักกฎหมาย

๑. บทนำ

การรับบุตรบุญธรรม (Adoption) หมายถึง การที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งไปรับบุคคลหนึ่งมาอุปการะเลี้ยงดูเหมือนบุตรของตนเอง โดยบุคคลนั้นไม่ใช่บุตรโดยกำเนิดของตน ซึ่งผู้รับบุตรบุญธรรมกับผู้ที่จะมาเป็นบุตรบุญธรรมจะมีความเกี่ยวข้องกันในทางเครือญาติหรือไม่ก็ได้ คืออาจไม่ใช่ญาติสืบสายโลหิต^๑ และผู้ที่จะมาเป็นบุตรบุญธรรมอาจจะเป็นผู้เยาว์หรือบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว หรืออาจไม่ได้มีสัญชาติเดียวกันกับผู้รับบุตรบุญธรรมก็ได้ อย่างไรก็ตาม การรับบุตรบุญธรรมดังกล่าวจำเป็นต้อง

การรับบุตรบุญธรรม (Adoption)

ดำเนินการจดทะเบียนให้ถูกต้องตามกฎหมาย มิฉะนั้นแล้วย่อมไม่ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมแต่อย่างใด

ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์ของการรับบุตรบุญธรรม สิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอันเป็นการช่วยเหลือเด็กที่ถูกทอดทิ้งตามสถานสงเคราะห์ เด็กเร่ร่อน เด็กยากไร้ คอแล้ม^๒ การปฏิรูปกฎหมาย : LAW REFORM จึงขอเสนอบทความเรื่อง **การรับบุตรบุญธรรม (Adoption)** ซึ่งประกอบด้วย ลักษณะทั่วไปของการรับบุตรบุญธรรม หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ และอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ตลอดจนข้อควรพิจารณาที่สำคัญเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม ดังนี้

^๑ รัชฎา เอกบุตร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๓๙), หน้า ๑๙๑.

๒. ลักษณะทั่วไปของการรับบุตรบุญธรรม^๒

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้ให้ความหมายของคำว่า “บุตรบุญธรรม” ไว้ว่า บุตรของผู้อื่นที่บุคคลได้จดทะเบียนรับเป็นบุตรของตน ดังนั้น การรับบุตรบุญธรรมตามความเข้าใจของบุคคลทั่วไปซึ่งมีการรับบุตรของผู้อื่นโดยเฉพาะ เครื่องญาติมาอุปการะเลี้ยงดูโดยพลตินัยโดยไม่ได้จดทะเบียนรับเป็นบุตรบุญธรรม จึงไม่ใช่การรับบุตรบุญธรรมตามนัยแห่งบทบัญญัติของกฎหมาย และไม่ก่อให้เกิดสิทธิและหน้าที่ระหว่างกัน

การรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย หรือโดยนิตินัยนั้นจะต้องมีการปฏิบัติให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมตามขั้นตอนที่กฎหมายได้กำหนดไว้ จึงจะก่อให้เกิดนิติสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรม แทนที่บิดามารดาโดยกำเนิด การรับบุตรบุญธรรมตามกฎหมายนี้ แบ่งออกได้เป็น ๒ ลักษณะ คือ

๒.๑ การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา เป็นการรับบุตรบุญธรรมที่บุตรบุญธรรมยังไม่ตัดขาดความสัมพันธ์จากครอบครัวเดิม สิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตรบุญธรรมยังคงมีต่อกันอยู่ เพียงแต่บิดามารดาโดยกำเนิดจะไม่มีอำนาจในการปกครองบุตรบุญธรรมเท่านั้น การรับบุตรบุญธรรมในลักษณะนี้จะมีเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรม ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม การเพิกถอนการรับบุตรบุญธรรม แบบของการรับบุตรบุญธรรม และผลของการรับบุตรบุญธรรม ตัวอย่างเช่น การรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ได้บัญญัติให้ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว และต้องมีอายุมากกว่าบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมจะรับญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปเป็นบุตรบุญธรรมไม่ได้ ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือผู้แทนโดยชอบธรรมสามารถเพิกถอนการรับบุตรบุญธรรมได้โดยยื่นคำร้องขอต่อศาลภายในระยะเวลาที่กำหนด หากบุตรบุญธรรมมีอายุไม่เกิน ๑๕ ปี ผู้แทนโดยชอบธรรมสามารถยกผู้เยาว์ให้เป็นบุตรบุญธรรมได้โดยมิต้องได้รับความยินยอมจากผู้เยาว์ แต่ในกรณีที่บุตรบุญธรรมอาศัยอยู่กับบิดาหรือมารดาหรือบุคคลอื่นที่มีได้ใช้อำนาจปกครองก่อนที่ผู้ใช้อำนาจปกครองจะยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมจะต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลดังกล่าวก่อน ความยินยอมของบุคคลที่ต้องให้หากแสดงเจตนาออกไปเพราะถูกกลฉ้อฉล หรือข่มขู่ การรับบุตรบุญธรรมย่อมไม่สมบูรณ์ การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลครอบครัวก่อน เว้นแต่เป็นการรับญาติสืบสายโลหิตโดยตรงลงไปของตนหรือของคู่สมรสเป็นบุตรบุญธรรม ผู้ปกครองจะรับผู้อยู่ใน

^๒สรุปจาก สุรียา ชินะกาญจน์, **มาตรการทางกฎหมายในการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์**, วิทยานิพนธ์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๑, หน้า ๑ - ๗๒.

ความปกครองเป็นบุตรบุญธรรมได้ต่อเมื่อศาลครอบครัวได้สั่งอนุญาตเท่านั้น คู่สมรสต้องร่วมกันรับบุตรบุญธรรมที่เป็นผู้เยาว์ เว้นแต่ในกรณีที่บุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะแล้ว คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจึงจะสามารถรับบุตรบุญธรรมได้ฝ่ายเดียวแต่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสของตน การรับบุตรบุญธรรมดังกล่าวมานั้นต้องมีการจดทะเบียนมิฉะนั้นย่อมตกเป็นโมฆะ และเมื่อมีการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมแล้ว บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะเท่าเทียมกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม และมีสิทธิใช้ชื่อสกุลของผู้รับบุตรบุญธรรมได้ด้วย

๒.๒ การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ เป็นการรับบุตรบุญธรรมที่บุตรบุญธรรมตัดขาดความสัมพันธ์จากครอบครัวเดิมอย่างสิ้นเชิง สิทธิและหน้าที่ระหว่างบิดามารดาโดยกำเนิดกับบุตรบุญธรรมไม่มีอีกต่อไป การรับบุตรบุญธรรมในลักษณะนี้จะมีเงื่อนไขเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม การทดลองเลี้ยงดู แบบของการรับบุตรบุญธรรม และผลทางกฎหมาย ดังตัวอย่างการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์ในประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น ได้บัญญัติให้ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องเป็นบุคคลซึ่งสมรสแล้ว และคู่สมรสต้องร่วมกันรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม เว้นแต่กรณีที่มีการรับบุตรชอบด้วยกฎหมายของคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปีบริบูรณ์ บุตรบุญธรรมจะต้องเป็นผู้เยาว์ที่มีอายุไม่เกิน ๖ ปีบริบูรณ์ ในเวลาที่มีคำขอต่อศาลให้มีการรับบุตรบุญธรรม แต่การรับผู้เยาว์ที่มีอายุไม่เกิน ๘ ปีบริบูรณ์ เป็นบุตรบุญธรรมอาจกระทำได้ถ้าผู้เยาว์นั้นอยู่ในความดูแลของผู้รับบุตรบุญธรรมในฐานะผู้ปกครองมาก่อนที่จะมีอายุครบ ๖ ปีบริบูรณ์ การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะต้องได้รับความยินยอมจากบิดามารดา และจะต้องมีการทดลองเลี้ยงดูบุตรบุญธรรมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน ทั้งนี้ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้จดทะเบียนรับบุตรบุญธรรม นายทะเบียนจะดำเนินการจดทะเบียนให้เสมือนหนึ่งว่าบุตรบุญธรรมเป็นผู้สืบสายโลหิตของผู้รับบุตรบุญธรรมซึ่งบุคคลภายนอกไม่มีสิทธิจะขอจดทะเบียนดังกล่าว และบุตรบุญธรรมจะมีฐานะเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม และสิ้นความสัมพันธ์กับครอบครัวโดยกำเนิด

ที่กล่าวมานั้นเป็นลักษณะทั่วไปของการรับบุตรบุญธรรมซึ่งบางประเทศ เช่น ประเทศญี่ปุ่นและฝรั่งเศสกำหนดให้มีทั้งการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์และแบบธรรมดา แต่บางประเทศก็ขึ้นอยู่กับสภาพสังคมและวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะสำหรับประเทศไทยนั้นได้กำหนดให้มีการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดาแต่เพียงรูปแบบเดียวเท่านั้น

๓. หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมในประเทศไทยและการรับบุตรบุญธรรมระหว่างบุคคลต่างสัญชาติ

ในครอบครัวของสังคมไทยที่ผ่านมาการรับบุตรบุญธรรมเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านานแล้วซึ่งแต่เดิมการรับบุตรบุญธรรมเป็นไปในลักษณะของการอุปการะเลี้ยงดูบุคคลที่เป็นเครือญาติเท่านั้น ต่อมาเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไปทำให้มีเด็กยากไร้ เด็กเร่ร่อน เด็กขอทาน และเด็กกำพร้ามากขึ้น การรับบุตรบุญธรรมจึงเปลี่ยนจากการรับบุคคลในเครือญาติมาเป็นบุตรบุญธรรมเป็นการรับเด็กที่ด้อยโอกาสมาเป็นบุตรบุญธรรมมากขึ้น การรับบุตรบุญธรรมในปัจจุบันนั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ สรุปได้ดังนี้

๓.๑ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัวได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ ตามมาตรา ๑๕๙๘/๑๙ ถึงมาตรา ๑๕๙๘/๓๗ คือ

(๑) **คุณสมบัติของผู้รับบุตรบุญธรรม** ผู้รับบุตรบุญธรรมต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๕ ปี และต้องมีอายุแก่กว่าผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรมอย่างน้อย ๑๕ ปี (มาตรา ๑๕๙๘/๑๙)

(๒) **คุณสมบัติของบุตรบุญธรรม** ผู้เยาว์ที่เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลใดอยู่จะเป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นอีกในขณะเดียวกันไม่ได้ เว้นแต่เป็นบุตรบุญธรรมของคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม (มาตรา ๑๕๙๘/๒๖)

(๓) **ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรม** ถ้าบุตรบุญธรรมมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ผู้นั้นต้องให้ความยินยอมในการรับบุตรบุญธรรมด้วย (มาตรา ๑๕๙๘/๒๐) ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือบุตรบุญธรรม ถ้ามีคู่สมรสอยู่ต้องได้รับความยินยอมจากคู่สมรสก่อน ในกรณีที่คู่สมรสไม่อาจให้ความยินยอมได้หรือไปเสียจากภूमิลำเนาหรือถิ่นที่อยู่และหาตัวไม่พบเป็นเวลาไม่น้อยกว่า ๑ ปี ต้องร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งอนุญาตแทนการให้ความยินยอมของคู่สมรสนั้น (มาตรา ๑๕๙๘/๒๕)

การรับผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรมจะทำได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบิดาและมารดา (มาตรา ๑๕๙๘/๒๑) ถ้าผู้เยาว์เป็นผู้ถูกทอดทิ้งและอยู่ในความดูแลของสถานสงเคราะห์เด็ก ให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้ให้ความยินยอมแทนบิดาและมารดา (มาตรา ๑๕๙๘/๒๒) ในกรณีที่ผู้เยาว์มิได้ถูกทอดทิ้งแต่อยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของสถานสงเคราะห์เด็ก บิดาและมารดาจะทำหนังสือมอบอำนาจให้สถานสงเคราะห์เด็กเป็นผู้มีอำนาจให้ความยินยอมแทนตนก็ได้ (มาตรา ๑๕๙๘/๒๓) ผู้มีอำนาจให้ความยินยอมแทนสถานสงเคราะห์เด็กในการรับบุตรบุญธรรมจะรับผู้เยาว์ซึ่งอยู่ในความอุปการะเลี้ยงดูของสถานสงเคราะห์เด็กเป็นบุตรบุญธรรมของตนได้

ต่อเมื่อศาลได้มีคำสั่งอนุญาตตามคำขอของผู้ยื่นแทนการให้ความยินยอมของสถานสงเคราะห์เด็ก (มาตรา ๑๕๙๘/๒๔)

(๔) แบบของการรับบุตรบุญธรรม การรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย แต่ถ้าบุตรบุญธรรมเป็นผู้เยาว์ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ด้วย (มาตรา ๑๕๙๘/๒๗)

(๕) ผลของการรับบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมย่อมมีฐานะอย่างเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมายของผู้รับบุตรบุญธรรม บิดามารดาโดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองนับแต่วันเวลาที่เด็กเป็นบุตรบุญธรรม แต่เด็กไม่สูญเสียสิทธิและหน้าที่ในครอบครัวที่ได้กำเนิดมา และให้นำบทบัญญัติในลักษณะ ๒ หมวด ๒ สิทธิหน้าที่ระหว่างบิดามารดาและบุตรมาใช้บังคับกับผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรมโดยอนุโลม (มาตรา ๑๕๙๘/๒๘) บุตรบุญธรรมมีสิทธิรับมรดกของผู้รับบุตรบุญธรรม โดยถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย (มาตรา ๑๖๒๗) แต่ผู้รับบุตรบุญธรรมไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตรบุญธรรมในฐานะทายาทโดยธรรม (มาตรา ๑๕๙๘/๒๙) หากบุตรบุญธรรมซึ่งไม่มีคู่สมรสหรือผู้สืบสันดานตายก่อนผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมมีสิทธิเรียกร้องเอาทรัพย์สินที่ตนได้ให้แก่บุตรบุญธรรมคืนจากกองมรดกของบุตรบุญธรรมเพียงเท่าที่ทรัพย์สินนั้นยังคงเหลืออยู่ภายหลังที่ชำระหนี้ของกองมรดกเสร็จสิ้นแล้ว (มาตรา ๑๕๙๘/๓๐)

(๖) การเลิกรับบุตรบุญธรรม การเลิกรับบุตรบุญธรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อาจเกิดขึ้นได้ ๓ กรณี ดังนี้

กรณีที่ ๑) การตกลงเลิกรับบุตรบุญธรรม หากบุตรบุญธรรมบรรลุนิติภาวะแล้วผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมจะตกลงกันเลิกรับบุตรบุญธรรมเมื่อใดก็ได้ หากบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะ การเลิกรับบุตรบุญธรรมจะทำได้ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของบิดาและมารดา และหากบุตรบุญธรรมมีอายุไม่ต่ำกว่า ๑๕ ปี ต้องได้รับความยินยอมจากบุตรบุญธรรมด้วย ในกรณีที่มีการรับผู้เยาว์จากสถานสงเคราะห์เป็นบุตรบุญธรรม การเลิกรับบุตรบุญธรรมให้กระทำได้ต่อเมื่อมีคำสั่งศาลโดยคำร้องขอของผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการ ทั้งนี้ การเลิกรับบุตรบุญธรรมจะสมบูรณ์ต่อเมื่อได้จดทะเบียนตามกฎหมาย (มาตรา ๑๕๙๘/๓๑)

กรณีที่ ๒) ผู้รับบุตรบุญธรรมสมรสกับบุตรบุญธรรมอันเป็นการฝ่าฝืนมาตรา ๑๔๕๑ (มาตรา ๑๕๙๘/๓๒)

กรณีที่ ๓) ผู้รับบุตรบุญธรรมหรือบุตรบุญธรรมอาจฟ้องคดีเลิกการรับบุตรบุญธรรมได้เมื่อมีเหตุ ดังนี้

ฝ่ายหนึ่งทำการชั่วร้ายไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญาหรือไม่ เป็นเหตุให้อีกฝ่ายหนึ่งอับอายขายหน้าอย่างร้ายแรง หรือถูกเกลียดชัง หรือได้รับความ

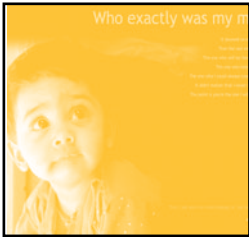
เสียหายหรือเดือดร้อนเกินควร อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้, ฝ่ายหนึ่งหมิ่นประมาทหรือเหยียดหยามอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีของอีกฝ่ายหนึ่งอันเป็นการร้ายแรง อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้ ถ้าบุตรบุญธรรมกระทำการดังกล่าวต่อคู่สมรสของผู้รับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้, ฝ่ายหนึ่งกระทำการประทุษร้ายอีกฝ่ายหนึ่งหรือบุพการีหรือคู่สมรสของอีกฝ่ายหนึ่งเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่กายหรือจิตใจอย่างร้ายแรงและการกระทำนั้นเป็นความผิดที่มีโทษอาญา อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้, ฝ่ายหนึ่งไม่อุปการะเลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่ง อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกได้, ฝ่ายหนึ่งจงใจละทิ้งอีกฝ่ายหนึ่งไปเกิน ๑ ปี อีกฝ่ายหนึ่งนั้นฟ้องเลิกได้, ฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเกิน ๓ ปี เว้นแต่ความผิดที่กระทำโดยประมาท อีกฝ่ายหนึ่งฟ้องเลิกได้, ผู้รับบุตรบุญธรรมทำผิดหน้าที่บิดามารดา และการกระทำนั้นเป็นการละเมิด หรือไม่ปฏิบัติตามมาตรา ๑๕๖๔ มาตรา ๑๕๗๑ มาตรา ๑๕๗๓ มาตรา ๑๕๗๔ หรือมาตรา ๑๕๗๕ เป็นเหตุให้เกิดหรืออาจเกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อบุตรบุญธรรม บุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้, ผู้รับบุตรบุญธรรมถูกถอนอำนาจปกครองบางส่วนหรือทั้งหมด และเหตุที่ถูกถอนอำนาจปกครองนั้นมีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่า ผู้นั้นไม่สมควรเป็นผู้รับบุตรบุญธรรมต่อไป บุตรบุญธรรมฟ้องเลิกได้ (มาตรา ๑๕๘๘/๓๓)

(๗) การฟ้องคดีเลิกการรับบุตรบุญธรรม มีอายุความ ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้ขอเลิกการรับบุตรบุญธรรมรู้หรือควรได้รู้ข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุให้เลิกการนั้น หรือเมื่อพ้นกำหนด ๑๐ ปี นับแต่เหตุอันเกิดขึ้น (มาตรา ๑๕๘๘/๓๔) ในกรณีที่บุตรบุญธรรมมีอายุไม่ครบ ๑๕ ปีบริบูรณ์ ให้บิดามารดาโดยกำเนิดเป็นผู้มีอำนาจฟ้องแทน แต่ถ้าบุตรบุญธรรมมีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์แล้ว บุตรบุญธรรมฟ้องได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใด (มาตรา ๑๕๘๘/๓๕) การเลิกรับบุตรบุญธรรมโดยคำพิพากษาของศาลย่อมมีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอกผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่ได้จดทะเบียนแล้ว (มาตรา ๑๕๘๘/๓๖)

(๘) ผลของการเลิกรับบุตรบุญธรรม เมื่อผู้รับบุตรบุญธรรมตาย หรือมีการเลิกรับบุตรบุญธรรม ถ้าบุตรบุญธรรมยังไม่บรรลุนิติภาวะ ให้บิดามารดาโดยกำเนิดกลับมีอำนาจปกครองนับแต่เวลาที่ผู้รับบุตรบุญธรรมตาย หรือนับแต่เวลาที่จดทะเบียนเลิกการรับบุตรบุญธรรม หรือนับแต่เวลาที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เลิกการรับบุตรบุญธรรม (มาตรา ๑๕๘๘/๓๗)

๓.๒ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒
การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้นนอกจากจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัวแล้ว จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ด้วยดังนี้

(๑) **บททั่วไป** การขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม การจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และการเลิกรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องเป็นไปตาม

หลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕) โดยคำว่า “เด็ก” ตามความหมายของพระราชบัญญัตินี้ หมายถึง บุคคลที่ยังไม่พ้นจากภาวะผู้เยาว์อายุยังไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ และไม่ได้บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส (มาตรา ๔)

(๒) พันธกรณีระหว่างประเทศ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศซึ่งเป็นประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศโดยหน่วยงานซึ่งมีอำนาจของประเทศดังกล่าวรับรองว่าได้ปฏิบัติตามอนุสัญญาข้างต้นแล้ว และการรับบุตรบุญธรรมนั้นไม่ขัดต่อกฎหมาย หรือความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนให้ถือว่าเป็นการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามพระราชบัญญัตินี้ (มาตรา ๕/๑)

(๓) หน่วยงานที่รับผิดชอบ ห้ามมิให้บุคคลใดนอกจากกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ส่วนราชการที่กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการมอบหมาย หรือองค์การสวัสดิภาพเด็กที่ได้รับใบอนุญาตจากอธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ ดำเนินการเพื่อให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม (มาตรา ๖)

(๔) คณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้มีคณะกรรมการการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ ออกระเบียบ ข้อบังคับ และวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พิจารณา และมีมติในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พิจารณาเรื่องที่มีปัญหาเกี่ยวกับการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และให้คำแนะนำในเรื่องการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (มาตรา ๗ และมาตรา ๑๔)

(๕) การป้องกันการค้าเด็ก ห้ามมิให้พาหรือจัดส่งเด็กออกไปนอกราชอาณาจักรเพื่อวัตถุประสงค์ให้มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี (มาตรา ๑๘) ห้ามมิให้ใช้ขู่ว่าจะชื้อเงิน ใช้กำลังประทุษร้าย ใช้อำนาจครอบงำผิดคลองธรรม หรือใช้วิธีข่มขืนใจด้วยประการอื่นใด หรือเป็นคนกลางกระทำการชักจูงโดยให้ค่าจ้างหรือค่าตอบแทนหรือประโยชน์อย่างอื่นที่มิควรได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (มาตรา ๑๘/๑)

(๖) การทดลองเลี้ยงดู การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมต้องมีการทดลองเลี้ยงดูและได้รับอนุมัติให้รับเป็นบุตรบุญธรรมตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ การทดลองเลี้ยงดูดังกล่าวมิให้ใช้บังคับแก่กรณีและผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเป็นพี่ร่วมบิดามารดา พี่ร่วมบิดาหรือมารดา ทวด ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือผู้ปกครองของผู้ที่จะเป็นบุตรบุญธรรม หรือเป็นบุคคลอื่นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (มาตรา ๑๙) ผู้ใดประสงค์จะขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ยื่นคำขอพร้อมทั้งหนังสือแสดงความยินยอมของบุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมตามกฎหมาย โดยในกรณีที่ยื่นคำขอ

มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครหรือต่างประเทศให้ยื่นต่ออธิบดีกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการส่วนในจังหวัดอื่นให้ยื่นต่อผู้ว่าราชการจังหวัด (มาตรา ๒๐) เมื่ออธิบดีหรือผู้ว่าราชการจังหวัดมีคำสั่งให้ทดลองเลี้ยงดูเด็กแล้วให้ผู้ขอรับเด็กรับมอบเด็กที่จะรับเป็นบุตรบุญธรรมไปทดลองเลี้ยงดูได้ การทดลองเลี้ยงดูต้องมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า ๖ เดือน (มาตรา ๒๓) ในระหว่างการทดลองเลี้ยงดู ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจถอนคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้โดยมอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่โดยไม่ชักช้า และบิดาหรือมารดาไม่ว่าจะเป็นผู้ให้ความยินยอมหรือไม่ อาจขอให้ยกเลิกคำขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้นได้เช่นกัน (มาตรา ๒๔ และมาตรา ๒๕)

(๗) การจดทะเบียนบุตรบุญธรรม เมื่อได้มีการทดลองเลี้ยงดูครบกำหนดแล้ว ปรากฏว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมเหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการสั่งอนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ดำเนินการขอจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมได้ (มาตรา ๒๗)

หากปรากฏว่าผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่เหมาะสมที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และคณะกรรมการสั่งไม่อนุมัติให้รับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ให้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมมอบเด็กนั้นคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดา ผู้ปกครอง หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ และกรณีนี้ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจอุทธรณ์คำสั่งของคณะกรรมการได้โดยทำเป็นคำร้องยื่นต่อศาลภายใน ๓๐ วันนับแต่วันได้รับแจ้งคำสั่ง ในระหว่างการพิจารณาของศาล ผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมอาจร้องต่อศาลให้เด็กอยู่ในความเลี้ยงดูของตนก็ได้ คำสั่งของศาลขั้นต้นในกรณีนี้ให้เป็นที่สุด (มาตรา ๒๘) หากผู้ขอรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมไม่ดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมภายในเวลา ๖ เดือนนับแต่วันที่ได้รับแจ้งคำอนุมัติของคณะกรรมการ หรือนับแต่วันที่ศาลมีคำสั่ง ให้ถือว่าผู้นั้นสละสิทธิที่จะรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม และให้มอบเด็กคืนแก่บุคคลผู้มีอำนาจให้ความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมหรือพนักงานเจ้าหน้าที่ เว้นแต่กรณีมีพฤติการณ์พิเศษที่ทำให้มีอาจดำเนินการจดทะเบียนภายในกำหนดเวลาได้ คณะกรรมการอาจพิจารณาขยายระยะเวลาการดำเนินการจดทะเบียนรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมออกไปอีกไม่เกิน ๓ เดือนนับแต่วันที่พฤติการณ์พิเศษนั้นได้สิ้นสุดลง (มาตรา ๒๙)

(๘) การเลือกรับบุตรบุญธรรม ในกรณีที่ผู้รับบุตรบุญธรรมประสงค์จะเลือกรับบุตรบุญธรรม หากบุตรบุญธรรมนั้นยังเป็นเด็ก ก่อนที่จะมีการขอจดทะเบียนเลือกรับบุตรบุญธรรมหรือก่อนที่ยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรา ๑๕๙๘/๓๑ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ผู้รับบุตรบุญธรรมจะต้องแจ้งให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทราบเพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาและพัฒนาความสัมพันธ์ในเบื้องต้น และจะต้องเข้าสู่กระบวนการให้คำปรึกษาเยียวยา ก่อน และในกรณีที่มีการเลือกรับบุตรบุญธรรม

หากบุตรบุญธรรมนั้นยังเป็นเด็ก และเคยอยู่ในความปกครองของสถานสงเคราะห์ หรือไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่จะดูแลต่อไป ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดำเนินการ เพื่อจัดให้เด็กได้รับการสงเคราะห์หรือคุ้มครองสวัสดิภาพ โดยผู้รับบุตรบุญธรรมยังคง มีหน้าที่ในการเสียค่าใช้จ่ายในการอุปการะเลี้ยงดูและการศึกษาตามสมควรและ ตามความสามารถของตนจนกว่าเด็กนั้นจะบรรลุนิติภาวะและจำต้องเสียค่าใช้จ่าย ในการอุปการะเลี้ยงดูต่อไปหากเด็กนั้นเป็นคนพิการหรือทุพพลภาพและหาเลี้ยงตนเอง ไม่ได้แม้ว่าจะบรรลุนิติภาวะแล้ว เว้นแต่ในกรณีที่บุตรบุญธรรมกระทำการต้องด้วย มาตรา ๑๕๘๘/๓๓ (๑) (๒) (๓) หรือ (๖) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือมีผู้รับบุตรบุญธรรมผู้นับอุปการะเลี้ยงดู (มาตรา ๓๑/๑)

(๙) การโฆษณารับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ห้ามมิให้โฆษณารูป ชื่อหรือข้อความใดซึ่งจะทำให้รู้จักตัวเด็กที่จะเป็นหรือเป็นบุตรบุญธรรม บิดามารดาหรือ ผู้ปกครองของเด็กที่จะเป็นหรือเป็นบุตรบุญธรรม หรือผู้ขอรับหรือรับเด็กเป็น บุตรบุญธรรมและห้ามมิให้โฆษณาคำสั่งศาลตามพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่ในกรณีที่ จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ (มาตรา ๓๒)

(๑๐) บทกำหนดโทษ ผู้ใดฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ ต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายกำหนด

๓.๓ อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรอง บุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ (Convention on Protection of Children and Co-Operation in Respect of Intercountry Adoption) การรับเด็กเป็น บุตรบุญธรรมนอกจากจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ ดังที่ได้กล่าวแล้ว ในกรณี ที่มีการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมระหว่างบุคคลต่างสัญชาติจะต้องคำนึงถึงอนุสัญญา ว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ซึ่งอนุสัญญานี้มีหลักการที่สำคัญคือการให้ความคุ้มครองแก่เด็กกรณีที่มีการรับ บุตรบุญธรรม และทำให้การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศคู่สัญญาเป็นไปในทิศทาง เดียวกัน โดยประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีแห่งอนุสัญญาเมื่อวันที่ ๒๙ เมษายน ๒๕๔๗ และอนุสัญญามีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๗^๓ โดยมีสาระสำคัญดังนี้^๔

(๑) หมวด ๑ ขอบเขตของอนุสัญญา อนุสัญญานี้มี วัตถุประสงค์เพื่อก่อตั้งหลักประกันให้มั่นใจว่าการรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศมีขึ้น เพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็ก และด้วยความเคารพต่อสิทธิขั้นพื้นฐานของเขา เพื่อก่อตั้ง ระบบความร่วมมือระหว่างรัฐคู่สัญญา เพื่อให้มั่นใจว่าหลักประกันเหล่านั้นได้รับ

^๓ข้อมูลจากสำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ เว็บไซต์ : www.humanrights.ago.go.th.

^๔ข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เว็บไซต์:www.m-society.go.th/content_detail.php? pageid=118.

การเคารพ และเป็น การป้องกัน การลักพา การขาย การค้าเด็ก และเพื่อป้องกันการ รับรอง การรับบุตรบุญธรรมซึ่งทำตามอนุสัญญา อนุสัญญานี้ใช้กับกรณีของเด็กที่มีถิ่น ที่อยู่ตามปกติในรัฐคู่สัญญาหนึ่ง (รัฐกำเนิด) ได้ถูก กำลังถูก หรือกำลังจะถูกนำไปยังอีก รัฐคู่สัญญาหนึ่ง (รัฐผู้รับ) ไม่ว่าหลังการรับบุตรบุญธรรมในรัฐกำเนิดโดยคู่สมรสหรือ บุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ปกติในรัฐผู้รับหรือเพื่อความมุ่งหมายของการรับบุตรบุญธรรม เช่นนั้นในรัฐผู้รับหรือในรัฐกำเนิด อนุสัญญานี้ครอบคลุมการรับบุตรบุญธรรมซึ่งก่อให้เกิด ความสัมพันธ์ถาวรระหว่างบิดามารดา กับเด็กเท่านั้น อนุสัญญานี้ยุติการใช้ หากไม่ได้ให้ความตกลงดังระบุใน ข้อ ๑๗ (ค)^๕ ก่อนเด็กมีอายุ ๑๘ ปี

(๒) หมวด ๒ เงื่อนไขสำหรับการรับบุตรบุญธรรมระหว่าง ประเทศ ได้แก่ เงื่อนไขสำหรับรัฐกำเนิดที่ได้พิจารณาแล้วว่าเด็กนั้นสามารถรับเป็นบุตร บุญธรรมได้ การรับบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศเป็นประโยชน์สูงสุดแก่เด็ก เงื่อนไข สำหรับรัฐผู้รับที่ได้พิจารณาแล้วว่าผู้ขอรับบุตรบุญธรรมมีคุณสมบัติและเหมาะสมที่ จะรับบุตรบุญธรรมได้ โดยผู้ขอรับบุตรบุญธรรมได้รับการปรึกษาแนะนำตามที่จำเป็นแล้ว และเด็กได้รับอนุญาตให้เข้าไปและพำนักเป็นการถาวรในประเทศนั้น

(๓) หมวด ๓ สำนักงานกลางและหน่วยงานซึ่งได้รับอนุญาต รัฐคู่สัญญาจะต้องจัดตั้งองค์กรภายในเพื่อทำหน้าที่ซึ่งกำหนดไว้ในอนุสัญญานี้

(๔) หมวด ๔ เงื่อนไขการพิจารณาในการรับบุตรบุญธรรม ระหว่างประเทศ บุคคลซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในรัฐคู่สัญญาผู้ประสงค์จะรับบุตรบุญธรรมเด็ก ซึ่งมีถิ่นที่อยู่ในอีกรัฐคู่สัญญาหนึ่ง ให้ขอต่อสำนักงานกลางในรัฐซึ่งตนมีถิ่นที่อยู่ นั้น เมื่อสำนักงานกลางของรัฐผู้รับพอใจว่า ผู้ขอมีคุณสมบัติและเหมาะสมที่จะรับ บุตรบุญธรรมจะจัดทำรายงานและรวบรวมข้อมูลส่งไปยังสำนักงานกลางของรัฐกำเนิด หากสำนักงานกลางของรัฐกำเนิดพอใจว่าเด็กนั้นอาจรับเป็นบุตรบุญธรรมได้จะจัดทำ รายงานไปยังสำนักงานกลางของรัฐผู้รับ เมื่อสำนักงานกลางของทั้งสองรัฐได้ตกลงแล้ว ว่าสมควรให้มีการดำเนินการรับบุตรบุญธรรมต่อไปจะดำเนินการตามขั้นตอนที่จำเป็น เพื่อเด็กได้รับอนุญาตให้ออกจากรัฐกำเนิด และให้เข้าไปและพำนักเป็นการถาวร ในรัฐผู้รับ

(๕) หมวด ๕ การรับรองและผลของการรับบุตรบุญธรรม การรับ บุตรบุญธรรมซึ่งรับรองถูกต้องโดยหน่วยงานซึ่งมีอำนาจของรัฐที่มีการรับบุตรบุญธรรม ว่าได้ทำตามอนุสัญญานี้ จะได้รับการรับรองโดยผลของกฎหมายในรัฐคู่สัญญาอื่น แต่การรับรองการรับบุตรบุญธรรมอาจถูกปฏิเสธในรัฐคู่สัญญา หากการรับบุตรบุญธรรม นั้นขัดต่อนโยบายสาธารณะอย่างโจ่งแจ้ง โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก

^๕ข้อ ๑๗ “การวินิจฉัยในรัฐกำเนิดว่าเด็กควรถูกมอบแก่บิดามารดาผู้ขอรับบุตรบุญธรรม อาจทำได้ต่อเมื่อ... (ค) สำนักงานกลาง ของทั้งสองรัฐได้ตกลงกันแล้วว่าให้ดำเนินการรับบุตรบุญธรรมต่อไป”.

๔. ข้อควรพิจารณาที่สำคัญเกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรม

การรับบุตรบุญธรรมเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอันเกี่ยวข้องกับสถาบันครอบครัว เป็นการสร้างความสัมพันธ์ทางกฎหมายระหว่างสมาชิกในครอบครัว กระบวนการรับบุตรบุญธรรมจึงต้องมีความละเอียดรอบคอบและต้องพิจารณากันอย่างรอบด้าน เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการรับบุตรบุญธรรมดังที่ได้กล่าวมาข้างต้นแล้วเห็นว่ามีข้อควรพิจารณาที่สำคัญ ดังนี้

๔.๑ การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ ประเทศไทยยึดถือความกตัญญูรู้คุณต่อบิดามารดาเป็นสำคัญ บุตรมีหน้าที่เลี้ยงดูบิดามารดาเมื่อท่านแก่ชราหรือเจ็บป่วย ลักษณะของการรับบุตรบุญธรรมในประเทศไทยจึงเป็นการรับบุตรบุญธรรมแบบธรรมดา โดยกำหนดให้บิดามารดาโดยกำเนิดหมดอำนาจปกครองบุตรบุญธรรมเมื่อมีการรับบุตรบุญธรรม แต่บุตรบุญธรรมยังคงมีสิทธิและหน้าที่ต่อบิดามารดาโดยกำเนิดซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพสังคมวัฒนธรรมไทย อย่างไรก็ตาม การรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณนั้นจะได้รับความนิยมนอกจากชาวต่างชาติมากกว่า เพราะต้องการที่จะอุปการะบุตรบุญธรรมดังเช่นบิดามารดาที่แท้จริง ไม่ต้องการให้บุตรบุญธรรมต้องกระทบกระเทือนจิตใจ และไม่ต้องการให้ครอบครัวเดิมติดต่อบุตรบุญธรรมและก่อให้เกิดปัญหาได้ ดังนั้น เมื่อประเทศไทยไม่มีการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณก็อาจทำให้เด็กในสถานสงเคราะห์ เด็กเร่ร่อน เด็กยากไร้ ต้องขาดโอกาสที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

๔.๒ พระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕/๑ และมาตรา ๑๘/๑ ในส่วนของมาตรา ๕/๑ การรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมในต่างประเทศซึ่งได้กระทำตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมของประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศแล้ว มีผลเป็นการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมโดยชอบด้วยกฎหมายในประเทศไทย และสำหรับมาตรา ๑๘/๑ การกำหนดโทษผู้ที่ใช้อำนาจโดยมิชอบหรือเป็นคนกลางโดยมีค่าตอบแทนที่มีควรได้ เพื่อให้ได้มาซึ่งความยินยอมในการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรมนั้น ได้รับการแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๕๓ เพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศซึ่งประเทศไทยเป็นภาคี กล่าวคือ อนุสัญญาว่าด้วยการคุ้มครองเด็กและความร่วมมือในการรับรองบุตรบุญธรรมระหว่างประเทศ ข้อ ๒๓ การรับบุตรบุญธรรมซึ่งรับรองถูกต้องโดยหน่วยงานของรัฐที่มีการรับบุตรบุญธรรมว่าได้ทำตามอนุสัญญานี้ จะได้รับการรับรองโดยผลของกฎหมายในรัฐคู่สัญญาอื่น และข้อ ๒๔ การรับรองการรับบุตรบุญธรรมอาจถูกปฏิเสธในรัฐคู่สัญญาหากการรับบุตรบุญธรรมนั้นขัดต่อนโยบายสาธารณะอย่างชัดแจ้ง โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก และพิธีสารเลือกรับต่อทำอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กเรื่อง

การค้าเด็ก การค้าประเวณีเด็ก และสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็ก ข้อ ๓ รัฐภาคีแต่ละรัฐจะต้องประกันว่าอย่างน้อย การค้าเด็ก การค้าประเวณีเด็ก และการจำหน่ายสื่อลามกที่เกี่ยวกับเด็กจะอยู่ภายใต้กฎหมายอาญาหรือกฎหมายที่มีโทษทางอาญาอย่างเต็มที่ไม่ว่าความผิดทั้งหลายเช่นว่านั้น จะกระทำภายในประเทศหรือข้ามชาติ หรือกระทำในลักษณะส่วนบุคคลหรือในลักษณะที่จัดเป็นองค์กร

๔.๓ คำรักษาพยาบาลและค่าเล่าเรียน ในกรณีที่มีการรับบุตรบุญธรรม ผู้รับบุตรบุญธรรมและบิดามารดาโดยกำเนิดซึ่งได้ยกบุตรให้เป็นบุตรบุญธรรมของบุคคลอื่นจะสิ้นสิทธิในเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลและเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร ตามพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล พ.ศ. ๒๕๕๓ และพระราชกฤษฎีกาเงินสวัสดิการเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร พ.ศ. ๒๕๒๓ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้มีสิทธิอันได้แก่ข้าราชการและลูกจ้างของรัฐทำการแสวงหาผลประโยชน์ที่มีควรได้จากการรับบุตรบุญธรรม

๕. บทสรุป

การที่กฎหมายอนุญาตให้มีการรับบุตรบุญธรรมได้นั้นก็ด้วยคำนึงถึงบุคคลที่ไม่มีบุตรหรือไม่สามารถที่จะมีบุตรได้แต่ต้องการที่จะมีบุตร ให้สามารถรับบุคคลใดบุคคลหนึ่งมาอุปการะเลี้ยงดูเสมือนเป็นบุตรของตนเองได้ อย่างไรก็ตาม การรับบุตรบุญธรรมดังกล่าวกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในการรับบุตรบุญธรรมรวมทั้งสิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมไว้ ดังนั้น ก่อนการรับบุตรบุญธรรมผู้รับบุตรบุญธรรมควรที่จะได้มีการเตรียมความพร้อมและทำการศึกษาบทบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจโดยถ่องแท้เสียก่อน มิฉะนั้นแล้วอาจจะทำให้การรับบุตรบุญธรรมนั้นขาดความสมบูรณ์ และไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางกฎหมายหรือนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบุตรบุญธรรมกับบุตรบุญธรรมเกิดขึ้นได้ สุดท้ายนี้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความเรื่องนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อสังคมและสถาบันครอบครัวไทยโดยเฉพาะเด็กที่ด้อยโอกาสที่มีอยู่เป็นจำนวนมากได้ไม่มากนักน้อยและเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการรับบุตรบุญธรรมให้เป็นไปตามกฎหมายอย่างแพร่หลายมากยิ่งขึ้นต่อไป **๖**

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เว็บไซต์ www.m-society.go.th/content_detail.php?pageid=118
- รัตภา เอกบุตร, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยครอบครัว, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๓๙)
- สุริยา ชินะกาญจน์, มาตรการทางกฎหมายในการรับบุตรบุญธรรมแบบสมบูรณ์, วิทยานิพนธ์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, ๒๕๕๑
- สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคุ้มครองสิทธิประชาชนระหว่างประเทศ เว็บไซต์ : www.humanrights.ago.go.th